

ВПЛИВ ВВП ТА ІНШИХ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА ЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано макроекономічні показники, а саме: ВВП, обсяги експорту та імпорту, іноземні інвестиції, інфляцію та рівень безробіття та проаналізовано їхній вплив на економічну діяльність України протягом останніх років.

Ключові слова: : ВВП, експорт, імпорт, іноземні інвестиції, інфляція, рівень безробіття.

Abstract

Macroeconomic indicators were analyzed, namely: GDP, exports and imports, foreign investment, inflation, and unemployment. Their impact on Ukraine's economic activity in recent years was analysed.

Keywords: GDP, exports, imports, foreign investment, inflation, unemployment.

Вступ

Сучасними науковцями використовується багато різних показників виміру економічного розвитку країн, проте основним показником на макrorівні все ж таки залишається валовий внутрішній продукт (ВВП). Так як і всі інші макроекономічні показники, ВВП залежить від таких факторів, як : експорт, імпорт, прями іноземні інвестиції, інфляція та рівень безробіття.

Результати дослідження

Валовий внутрішній продукт (ВВП) є одним з основних макроекономічних показників, який відображає кінцеву ринкову вартість усіх товарів та послуг, які вироблені на території країни в усіх галузях економіки за рік для споживання, експорту і накопичення, незалежно від національної приналежності використаних факторів виробництва [1]. Показник валового внутрішнього продукту є вагомим індикатором соціально-економічного розвитку країни.

При розрахунку ВВП можна дати оцінку результатів виробництва та споживання, темпів економічного зростання, продуктивності праці, а також сформулювати уявлення про загальний добробут нації [2, с. 804].

Розраховується ВВП як у фактично діючих цінах, так і в цінах попереднього року, які дають змогу вилучити вплив цінового фактора на зміну обсягу ВВП і визначити темпи зростання (падіння) його фізичного обсягу. Для оцінки впливу на величину ВВП цінового фактора розраховуються індекси-дефлятори (відношення обсягу ВВП у фактичних цінах поточного періоду до обсягу ВВП у цінах попереднього періоду). Для розрахунку ВВП використовують три методи: виробничий, розподільчий, кінцевого використання [3]. При розрахунку ВВП виробничим методом підсумовується додана вартість, яка створена всіма галузями економіки. При розрахунку ВВП розподільним методом підсумовуються всі види факторних доходів, а також непрямі податки на бізнес. При розрахунку ВВП методом кінцевого використання підсумовуються витрати всіх економічних агентів, які використовують ВВП: домашніх господарств, фірм, держави та іноземців, які експортують товари з даної країни [4].

В залежності від особливостей прояву факторів (сили, часу, країни тощо), вони мають різні наслідки: одні майже не відчутні, інші охоплюють цілі регіони, а іноді і весь світ. Дуже часто їх неможливо передбачити, а отже їх вивчення відбувається лише у ретроспективі. Таким чином слід зважати на динаміку зміни показників у минулому разом з тим оцінюючи фактори, які мали місце у відповідному періоді.

Головним чином, різноманітні зовнішньоекономічні фактори проявляються через зовнішньоекономічні зв'язки. Зовнішньоекономічні зв'язки – це сукупність форм, засобів і методів зовнішньоекономічних відносин між країнами. Як економічна категорія зовнішньоекономічні зв'язки відображають систему економічних взаємин, що виникають внаслідок руху ресурсів всіх видів між державами та економічними суб'єктами різних держав. Ці двосторонні відносини охоплюють всі сфери економічного життя держави і передусім виробничу, торговельну, інвестиційну та фінансову діяльність[5].

Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на зовнішньоекономічну діяльність України слід розпочати з динаміки зміни загальних показників експорту та імпорту. Їх визначення надано згідно Закону України: «Про внесення змін до Закону Української РСР «Про зовнішньоекономічну діяльність»».

Експорт – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України [6].

Дані про відповідні показники знаходяться на рисунках 1.1 та 1.2.

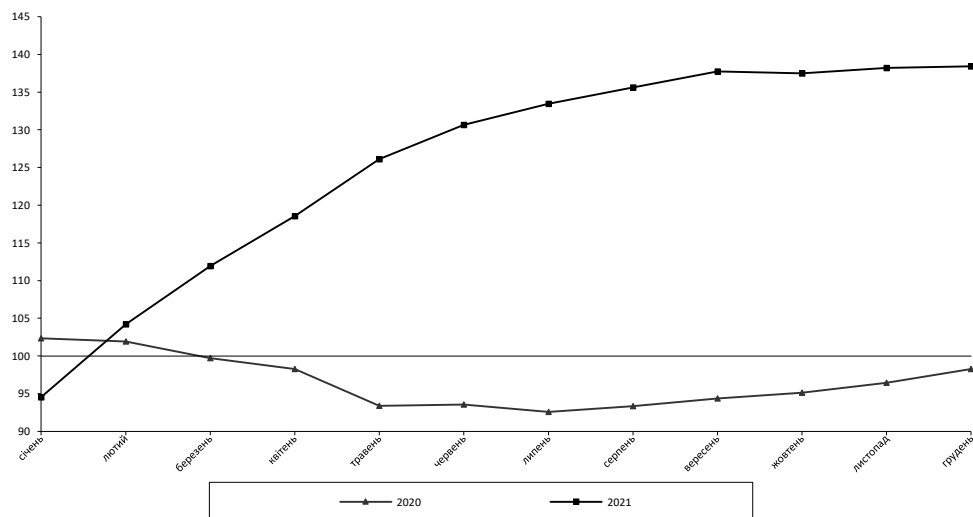

Рис.1.1. Темпи зростання (зниження) експорту товарів (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

На рисунку 1.1 можна чітко простежити, що обсяги експорту в Україні зростали у період з 2020 по 2021 рік. Це свідчить про поживлення зовнішньої торгівлі, зокрема про наявність можливості продавати власну продукцію за межі України. Ріст експорту зазвичай позитивно впливає на економіку держави, оскільки впливає на обсяги торгівлі і в її межах. Зріст прибутків від зовнішньоекономічної діяльності підвищує купівельну спроможність у її межах.

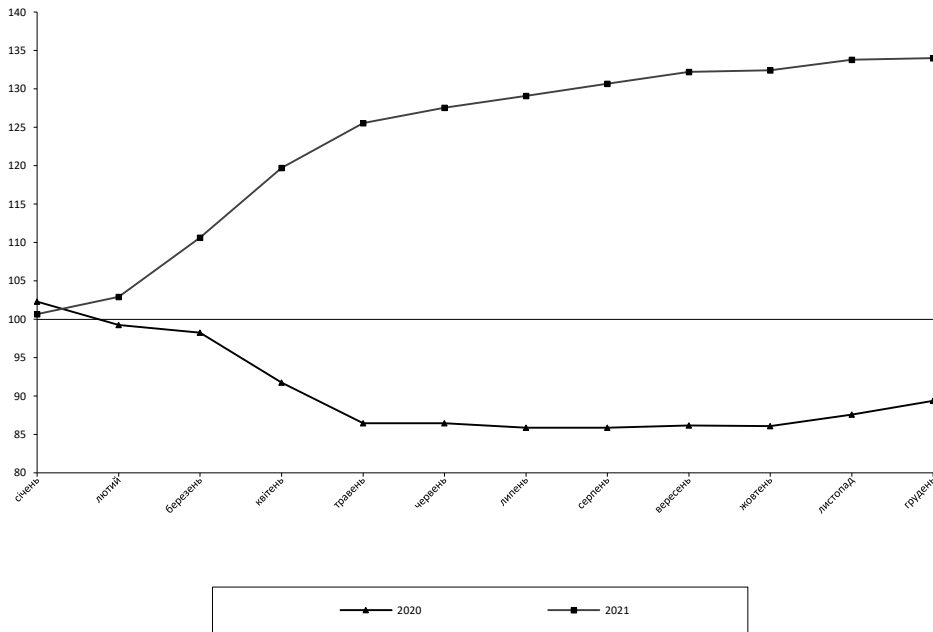

Рис. 1.2. Темпи зростання (зниження) імпорту товарів (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

На рисунку 1.2 ми бачимо, що об'єми імпорту збільшились відносно минулого року. Це означає, що збільшувалась кількість та вартість операцій як з продажу так і купівлі товарів. Отже економічна ситуація сприяла поживленню економічної активності.

Отже, чим більший експорт, тим більше витрат несуть іноземці на виробництво національного ВВП. Тому збільшення експорту збільшує сукупні витрати і ВВП нашої країни.

Імпорт, навпаки, означає, що певна частка наших витрат на споживчі та інвестиційні товари є витратами на виробництво іноземного ВВП.

Наступний фактор впливу на ВВП є інвестиційна діяльність. Це визначальний фактор економічного росту будь-якої країни. Тому питання її активації є особливо актуальним. Світова історія доводить, що залучення ресурсів у формі інвестицій є дієвим засобом піднесення національної економіки. Чим інтенсивніше здійснюється інвестування, тим швидше проходить відтворювальний процес, тим активніше відбуваються ефективні ринкові перетворення. [7].

Дослідження впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток приймаючої країни встановили, що:

- прямі іноземні інвестиції можуть збільшити обсяг сукупного капіталу, а відтак, сприяти економічному росту. Однак необхідно, щоб іноземні інвестиції не витісняли відповідні суми національних капіталів унаслідок зростання конкуренції на ринках;

- прямі іноземні інвестиції сприяють економічному зростанню, якщо вони більш рентабельні чи прибуткові у порівнянні з національними капіталовкладеннями;

- внесок прямих іноземних інвестицій у посилення економічного росту можливий тільки за наявності зв'язку між цими інвестиціями і рівнем кваліфікації трудових ресурсів [8]. Отже прямі іноземні інвестиції позитивно впливають на ВВП країни.

Інфляція є важливим чинником, який визначає внутрішню фінансову рівновагу в соціально-економічній системі та рівень життя населення. У західних країнах помірна інфляція стала невід’ємною частиною ринкової системи господарювання. Світова економічна практика свідчить, що певний рівень інфляції може виконувати стимулюючу функцію щодо економічного зростання. Темпи інфляції можна визначити як величину зміни індексів цін, що, в свою чергу, є вираженням вартості набору товарів (послуг) в певний період часу, %. Найпоширенішими показниками для розрахунку інфляції є:

- індекс споживчих цін ;
- індекс цін виробників;
- дефлятор ВВП [9].

Зручність використання ІСЦ полягає насамперед у використанні досить великої кількості товарів України та високої частоти оновлення даних статистичними органами (зазвичай місяць), тоді як дані щодо дефлятора ВВП, що хоча й охоплює більшу кількість товарів, однак розраховується лише щоквартально.

Вплив цього фактору, є якісно різним в залежності від загальноекономічної ситуації. В умовах стабільного розвитку економіки інфляція (помірна) стимулює виробництво, сприяє зростанню сукупного попиту швидше, ніж відбувається зростання цін, і тим самим забезпечує зростання реального ВВП. За стабільних економічних умов оптимальним рівнем інфляції в Україні можна вважати значення 10 %. Збільшення інфляції до 20 % і більше призводить до сповільнення росту реального ВВП. В умовах економічної кризи ефективним інструментом може бути стримування рівня інфляції. Таким чином, можна стверджувати, що інфляційні процеси стимулюють економічне зростання, але лише за стабільних економічних та політичних умов.

Іншим вагомим індикатором соціально-економічного розвитку країни є рівень безробіття – показник, який визначається як відношення кількості безробітних до загальної кількості економічно активного працездатного населення країни (регіону, соціальної групи), і виражається у відсотках. Згідно з офіційною державною статистикою економічно активне населення України невинно скорочується.

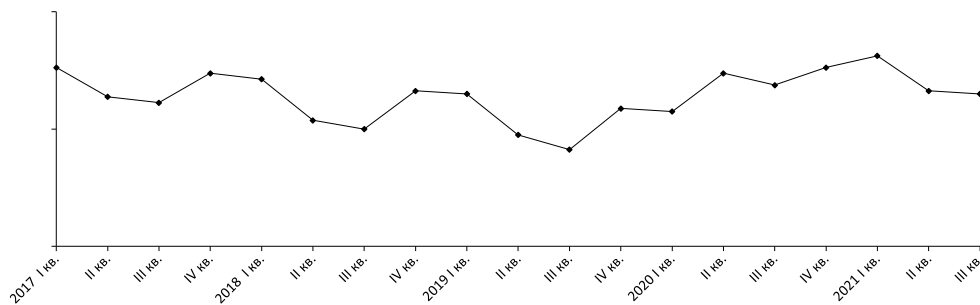

Рис. 1.3. Рівень безробіття в Україні протягом 2017-2021рр.,(у % до робочої сили відповідного віку)

Рівень безробіття тісно пов’язаний із величиною втрати ВВП. Згідно з законом Оукена перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем на 1 % призводить до відставання фактичного ВВП від його потенційного рівня на 2,5 %. Тобто, припускаючи природний рівень безробіття в межах 6 %, циклічне безробіття в Україні викликає не менше 10 % втрати фактичного ВВП порівняно із його потенційним обсягом.

Отже, політика регулювання зайнятості повинна бути спрямована на створення нових робочих місць, на приведення у відповідність середньомісячної заробітної плати до продуктивності праці та прожиткового мінімуму, що дозволить як скоротити безробіття та збільшити виробництво, так і підвищити купівельну спроможність населення.[10].

Висновки

Отже показник ВВП в Україні продовжує залишатися на досить низькому рівні, що є значною проблемою, подолання якої є стратегічно важливим завданням для країни. Україна повинна підвищити свій рівень виробництва та експорту готової продукції, що в майбутньому підвищить показник ВВП. Також ми розглянули інші макроекономічні показники, які дають змогу оцінити економічне життя країни. Так, наприклад, такі показники, як рівень інфляції, безробіття, інвестиції залишаються в Україні на досить низькому рівні.

На думку багатьох науковців в умовах економічної нестабільності, в якій зараз перебуває країна, брати за основу і оперувати, як основним показником стабільності економіки тільки ВВП, є недоцільним. Потрібно визначити баланс показників, у тому числі взявши до уваги ВНП та ВВП, які певною мірою відображають рівень розвитку економіки для аналізу поточної ситуації. Проте, в умовах війни, як основного дестабілізуючого фактору, недоцільно розробляти перспективні прогнози і плани розвитку економіки на довгострокову перспективу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Список країн за ВВП – Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> – Дата публікації: 31.05.2017.
2. Клівіденко Л. М. Сучасні проблеми дослідження макроекономічних показників у контексті розвитку економіки / Л. М. Клівіденко, А. О. Русятинська // Гроші, фінанси і кредит. – 2016. – Вип. 10. – С. 804 – 808.
3. Економічна статистика [Текст]: навч. посіб./ за наук. ред. д-ра екон. наук Р. М. Моторина.- К.: КНЕУ, 2005. - 362 с
4. Небава М.І. Теорія макроекономіки. Режим доступу : https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/14nebava_teoriya_makroekonomiki/23.htm .
5. Шкурупій О.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник/ За ред. О.В. Шкурупій. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
6. Електронний ресурс: Офіційний сайт Верховної Ради України. Закон України: «Про внесення змін до Закону Української РСР «Про зовнішньоекономічну діяльність» Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
7. Шиян Д.В. Економічне зростання та інвестиції: нові підходи до аналізу взаємозв'язку // Матеріали конф., м. Київ, 23—24 жовтня 2008 р.
8. Пирог О.В. Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання України // Економіка промисловості. — 2005. — №1. — С. 87—91.
9. Бицюра Ю. Аналіз інфляції в Україні / Ю. Бицюра // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 1. – С. 10–13
10. Федоришина Л. М. Безробіття в Україні: актуальні проблеми та шляхи вирішення. Сталій розвиток економіки. 2015. № 4 (29). С. 103–108.

Кревський Тимофій Анатолійович — студент групи П-216, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: timakrevsiy2003@gmail.com

Науковий керівник: **Краєвська Алла Станіславівна** — канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Krevskiy Tymofii A. — student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Alla S. Kraevska.** - Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia